

Møte Miljøverndepartementet og Norsk Vann 26.01.2012

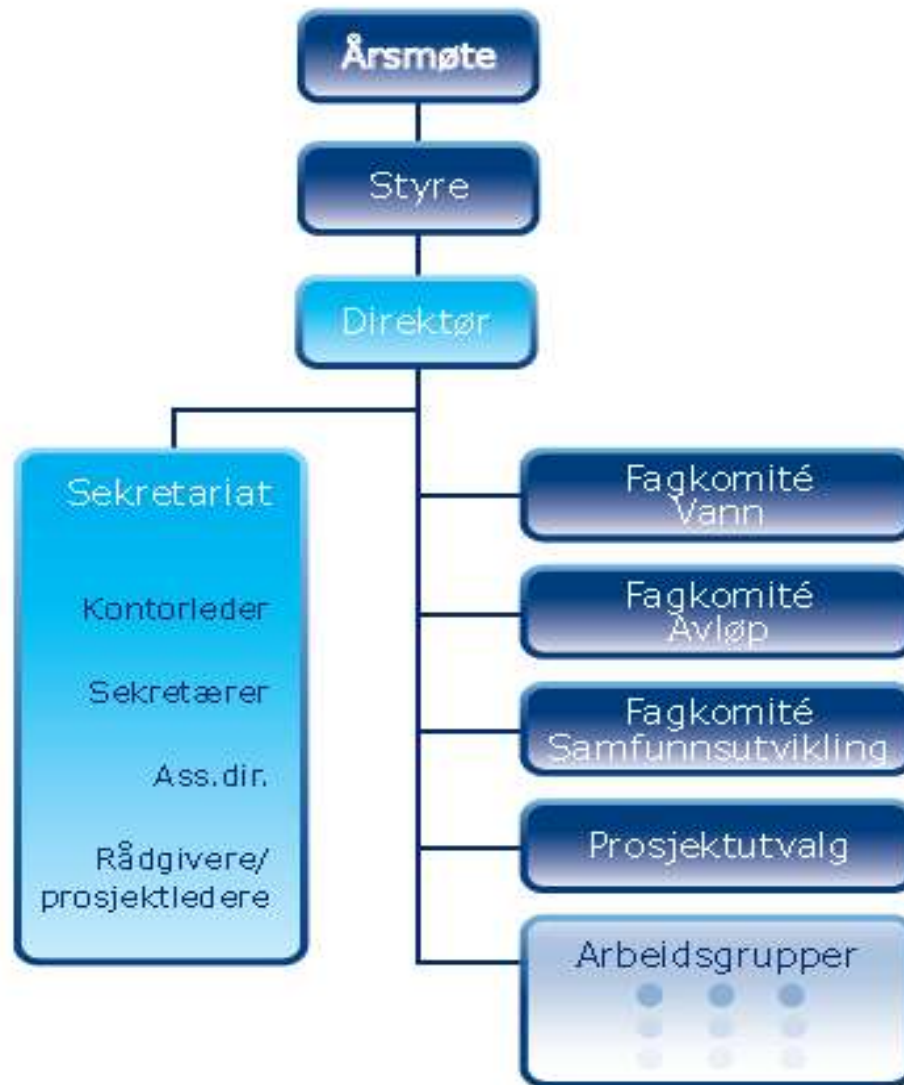
Innspill til Stortingsmelding om klimatilpasning

Norsk Vann er en medlemsstyrt interesse- og kompetanseorganisasjon

- 💧 Våre medlemmer leverer VA-tjenester til > 95 % av Norges innbyggere
 - 💧 Kommuner, IKS, AS, KF, andelslag /SF, driftsassistanser
 - 💧 Tilknyttede medlemmer
- 💧 Vi hjelper medlemmene å ivareta sine interesser
 - 💧 Omdømme, rammebetingelser, utdanning/rekruttering
- 💧 Vi hjelper medlemmene med kompetanseoppbygging og erfaringsutveksling
 - 💧 www.norskvann.no m/databaser og Bulletin
 - 💧 Norsk Vann prosjekt
 - 💧 Møteplasser (fagtreff, møter, kurs, konferanser)
 - 💧 Stiftelsen VA/Miljø-blad, VA-norm mv.

Organisasjonsplan Norsk Vann

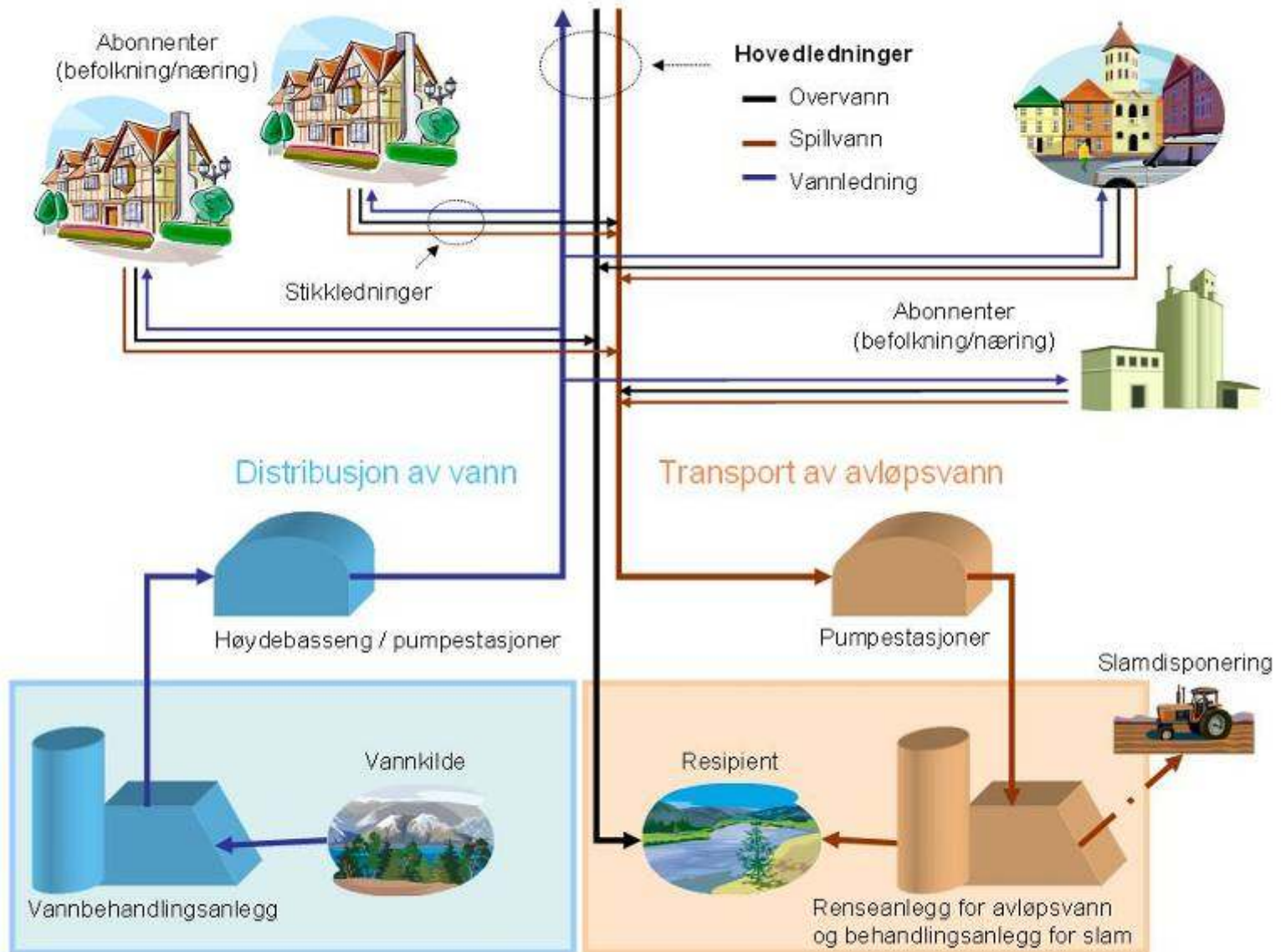
- Klimatilpasning og overvann
- Gjennomføring av vannforskriften
- Ledningsnettfornyelse
- Utdanning/rekruttering

VA-nøkkeltall

- Nok vann til å forsyne hele verdens befolkning med drikkevann (150 l/p*d)
- 1.600 vannverk som produserer drikkevann
- 2.600 avløpsanlegg som renser avløpsvann og produserer 225.000 t gjødselprodukt
- ~100.000 km VA-ledninger som frakter rent og forurenset vann
- Gjenanskaffelsesverdi over 500 milliarder kr

VA-tjenestene

En typisk VA-kommune?

- 5000 innbyggere
- Sentrumsbebyggelsen: ett vannverk og ett avløpsrenseanlegg
- Grendesamfunn: private andelslag på vannforsyning, samt private avløpsløsninger eller kommunal avløpsledning
- Spredt bebyggelse: private VA-løsninger av variabel kvalitet
- "Teknisk sjef" har ansvaret for planverk, bygning, VAR, veg, brann, parker osv.
- 2-3 ingeniører jobber med samme temaer
- Kommunens driftsoperatør har ansvar for drift av både vannverk og avløpsrenseanlegg
- Private entreprenører leies inn til arbeid på ledningsnett
- Vanskelig å få tak i nye folk når noen slutter

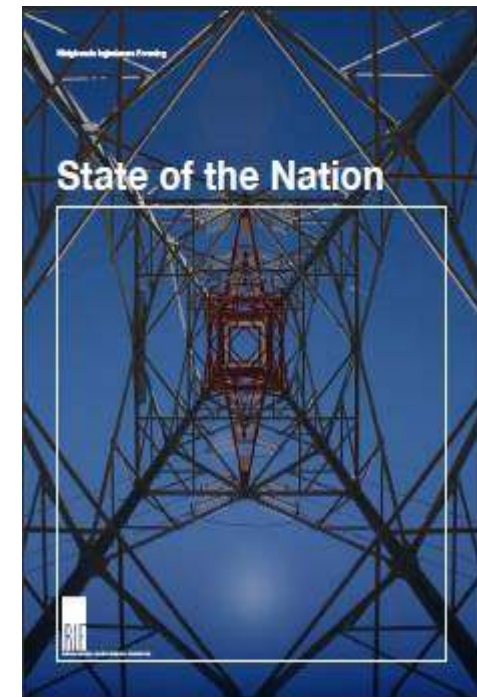
Norsk Vann Prosjekt = VA-virksomhetenes verktøykasse (~ 180 rapporter)

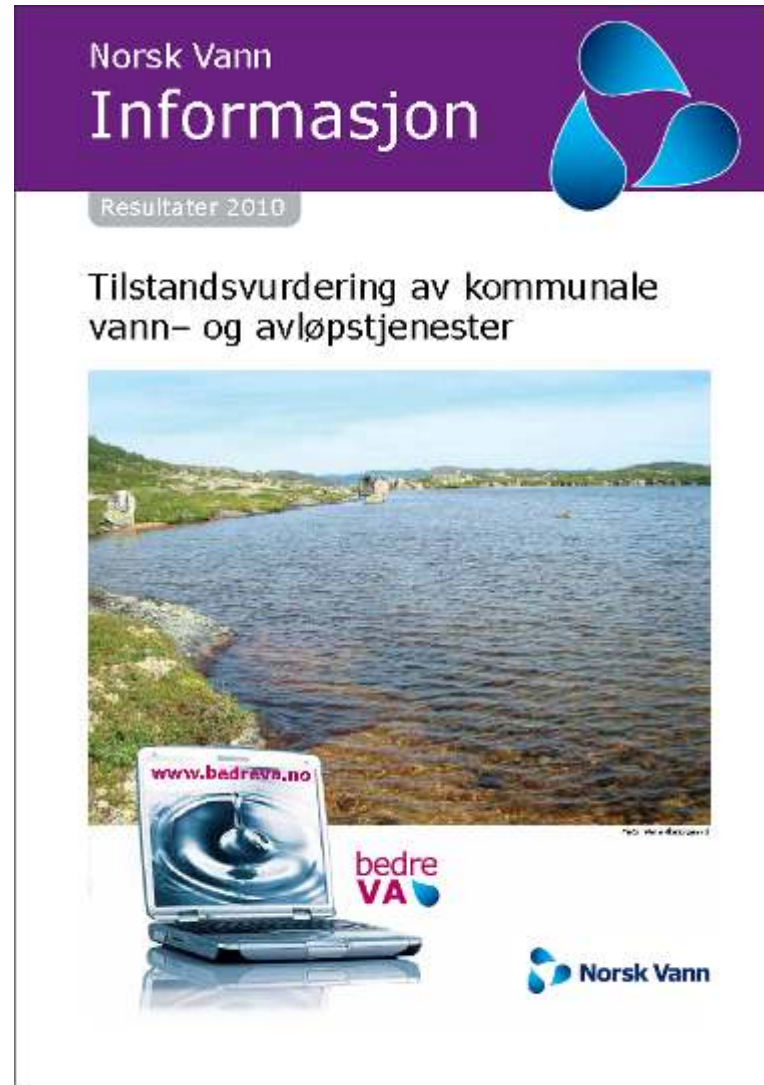
Nasjonalt perspektiv: "Karakterboka"

- 💧 Vannforsyningsanlegg: karakter 3
 - 💧 Ledningsnett: 2,5
 - 💧 Lekkasje: 2
 - 💧 Bruksmessig vannkvalitet: 4
 - 💧 Forsyningsstabilitet: 4
 - 💧 Manglende alt. forsyning: 2

- 💧 Avløpsanlegg: karakter 2
 - 💧 Overholdelse renskrav: 2
 - 💧 Tilknytningsgrad: 2,5
 - 💧 Dokumentasjon overløpsdrift: 1,5
 - 💧 Ledningsnett: 2
 - 💧 Slamkvalitet og -bruk: 5

Tjenestekvalitet - mer enn gebyrnivå Frivillig benchmarking: **bedreVA**

Viktige VA-utfordringer fremover

- 💧 **Tilpasse oss klimaendringer**
- 💧 Begrense klimagassutslipp
- 💧 Innfri stadig strengere regelverkskrav
- 💧 **Øke fornyelsestakten**
- 💧 Bedre sikkerheten og beredskapen
- 💧 Bedre omdømme, kundehåndtering, rekruttering og organisering
- 💧 Få økt politisk fokus
- 💧 **Få en tydeligere "stat"**

Vi må øke fornyelsestakten

- 💧 Fornyelsesgrad vannledningsnettet 0,71 %
- 💧 Fornyelsesgrad avløpsnettet 0,49 %
- 💧 >30 % av drikkevannet lekker ut
- 💧 85 kloakkstopper per 1000 km ledning
- 💧 Kraftig økning i vannskader pga. ekstremnedbør, jf. FNO

Rørlegger Ronny Kristiansen i kommunen fikset vannledningen ved Helgerød for andre gang på fem dager. Foto: Per Lungevik/Kjøp bilder

Vannledningen ved skolen sprakk igjen

Kun fem dager etter at rørlegger Ronny Kristiansen og hans kolleger fikset vannledningen i Steinsholtveien på Helgerød, så sprakk den på nytt.

Mest lest | Siste nytt

Hærverk midt på lyse dagen
Sobøen i Prinsens gate 25 fikk seg en mega
Ustet brant ned nå omgitt av

Behov for en tydeligere stat

Miljøverndept.

*Avløpsvann. Vannforskrift.
Slam. Pbl. VA-gebyrer. Eierskap.
Geodata. Klima mv.*

Finansdept.

Merverdiavgift. Skatteplikt

Landbruks- og matdept.

*Slam. Biogass. Fosfor.
Tilsynsgebyrer*

Nærings- og handelsdept.

Tjenesteloven. Eierskap

Kommunal- og regionaldept.

Organisering. VA-gebyrer. Pbl.

Arbeidsdept.

Arbeidsmiljø

Overvann?

Helse- og omsorgsdept.

*Drikkevann. Beredskap.
Miljørettet helsevern*

Justisdept.

*Beredskap/sikkerhet. Brannvann.
Forbrukerkjøp*

Forsvarsdept.

Sikkerhetsloven

FAD

Off.anskaffelser

Olje- og energidept.

Vannressurser. Energi. Dammer

Samferdselsdept.

Ledninger i grunnen

Tilpasning til et klima i endring

VA-sektoren må tilpasse seg

- Hensynta klimaendringer i **kommunale planer**
- Håndtere **ekstreme nedbør- og smeltevannmengder**
- Sikre **drikkevannets kvalitet** ved forverring av vannkvalitet
- Sikre **teknisk infrastruktur** mot skade som følge av flom, havnivåstigning, springflo og ras

Større variasjoner => mer robuste løsninger

- Vi stolte på global oppvarming

Kommunen trodde det bare skulle bli varmere. Nå renner kloakken i vannet på grunn av kulda.

Publisert 11.03.10 23:18

Øystein K. Darbo, *Tvedestrandsposten*

TIPS OSS

Sms/mms: Send TIPS til

2030

LYNGØR (*Tvedestrandsposten*): Nå vil Tvedestrand kommune forsøke å gjøre det kommunale ledningsnett mer frostsikkert .

Vi stolte på global oppvarming, sier Per Ch. Andersen. Han er litt overrasket

Mange øyboere kan miste vannet

- Nå som det er minusgrader i sjøen er vi hjelpestøse, sier Per Ch. Andersen som er kommunens enhetsleder for teknisk drift.

Publisert 07.01.2010 kl 15:58 Oppdatert 08.01.2010 kl 15:58

- Dersom denne kulda fortsetter vil vi få store problemer, spesielt på øyene, men også i byen, sier Andersen.

Han forteller at det nå er minusgrader i sjøen ned til to-tre meters dyp. Flere sjøledninger har froset.

Ikke noe å gjøre

- Med enda mer kulde vil minusgradene trekke lengre ned i sjøen og dermed vil enda flere ledninger fryse. Når det blir minusgrader i sjøen står vi hjelpestøse. Det er jo umulig å tine en ledning som er under vann. På land kan vi klare å varme opp 20-30 meter ledning, men sjøledningene kan vi ikke nå gjort noe med, påpeker Andersen.

Botoere på Lyngør, Sandøya og de andre øyene i Tvedestrand er mer utsatt enn andre for å miste vannet i sprengkulda.

Publisert 12.08.2010 18:54.

Kommentarer

Del

68

Tweet

0

D

Den iskalde vinteren i landet setter fortsatt spor etter seg. På enkelte steder i Røros sitter fortsatt telen langt ned i bakken.

Uten vann i et halvt år

Vannledningene til Bjørn Saksgård sin gård i Rugeldalen i Røros ligger to og en halv meter ned i bakken. De har vært froset siden februar.

- Jeg må gå i bekken for å hente vann, og det er et godt stykke unna.

Hvordan blir EUs adaptation policy "på norsk?"

- 💧 **Vanndirektivet:**
 - 💧 Vannforvaltningsplanene skal "klimatilpasses"
 - 💧 CIS: Guidance document no. 24: River basin management in a changing climate
- 💧 **Flomdirektivet:**
 - 💧 EØS-relevant – arbeides med å avklare konsekvensene, implementeres gjennom vannforskriften
- 💧 **Kommisjonens "Blueprint to Safeguard European Waters" (2012), evaluering av:**
 - 💧 Implementering av vanndirektivet
 - 💧 Strategi for vannknapphet og tørke
 - 💧 Sårbarheten overfor klimaendringer

NOU fra Klimatilpasningsutvalget

- Norsk Vann og VA-bransjen hadde god dialog med utvalget
- Vann og avløp eget kap. 9.2 med en rekke anbefalinger om tiltak
- Flæte: VA-sektoren får de største utfordringene

Anbefalinger på VA-området (I)

- Overvaking
 - Auke, betre og koordinere insamlinga av korttidsnedbørdata i urbane område
- Forskningsbasert kunnskapsutvikling
 - Styrkje forskning og teknologiutvikling som er nødvendig for å ruste vass- og avløpssektoren til å møte klimaendringane
 - Setje i gang FoU-aktivitetar som gir auka kunnskap om effekten av klimaendringar på ekstrem korttidsnedbør

Kommentar til FoU, herunder nedbørdata

- Kunnskapsfront og kunnskapsbehov bl.a. nærmere utredet i Norsk Vann rapport B14/2010 og 177/2010

- Jobbes konkret med muligheter for finansiering av prosjekter
 - Eks. NOMiNOR – Konsekvenser av endring i mengde og sammensetning av naturlig organisk materiale i vann

- Statlig FoU-engasjement ønskelig

Anbefalinger på VA-området (II)

💧 Analyse av infrastrukturen

- 💧 Setje i verk kartlegging av kor robust vass- og avløpssektoren er i dag gjennom å greie ut praktiske og økonomiske konsekvensar av klimaendringane, og berekne omfang og kostnader av nødvendige klimatilpassingstiltak i sektoren. Under dette greie ut konsekvensar for gebyrordninga innan vass- og avløpssektoren

Kommentar til analyse av infrastruktur og gebyrordning

- Norsk Vann prosjekt om investeringsbehov i VA-sektoren skal gjennomføres i 2012
 - Ønskelig med statlig bidrag for styrket analyse mht. klimatilpasning
- Stort behov for snarlige utredninger av gebyrordningen (jf. høringsuttalelse og notat)

Anbefalinger på VA-området (III)

💧 Kunnskapssystema og kunnskapsformidlinga

- 💧 Styrkje rettleiinga i korleis kommunen kan handtere overvatn i planlegginga si, under dette utarbeide rettleiing om korleis flaumvegar kan setjast av som omsynssoner i arealplanane
- 💧 Medverke til å styrkje utdanningstilboda og auke rekrutteringa til vass- og avløpssektoren

Kommentar til kunnskapssystemer og kunnskapsformidling

- 💧 Norsk Vann prosjekter:
 - 💧 Veiledning i hvordan klimatilpasningstiltak innen VA bør inkluderes i kommunens planarbeid (rapporteres mars 2012, tilpasset www.klimatilpasning.no)
 - 💧 Planlegging av åpne flomveier gjennom byer (starter opp 2012)
 - 💧 Utfordring at regelverket ikke er tilpasset utfordringene (se notat om en rekke behov, herunder hensynssoner)

- 💧 Manglende utdanningstilbud og rekruttering viktig begrensning for klimatilpasningsarbeidet
 - 💧 Bransjen trenger drahjelp fra statlige myndigheter!

Anbefalinger på VA-området (IV)

💧 Forvaltningsregima (I)

- 💧 Avklare overvassansvaret nasjonalt gjennom å peike ut ei myndigheit for overvatn
- 💧 Utarbeide statlege rettleiande retningslinjer for å dimensjonere vass- og avløpssystem slik at det er teke høgde for venta klimaendringar

💧 *Kommentar:*

- 💧 Utpeking av overvannsmyndighet haster !!
- 💧 Avklart myndighet vil være avgjørende for bl.a. utforming av nødvendige rammebetingelser som dimensjoneringsretningslinjer m.v.

Anbefalinger på VA-området (V)

💧 Forvaltningsregima (II)

- 💧 Vurdere endring av plan- og bygningslova og byggteknisk forskrift slik at det blir høve til å krevje tiltak for handtering av overvatn ved eksisterande busetnad

💧 *Kommentar:*

- 💧 Viktig med gjennomgang og "klimatilpasning" av lovverket på flere områder (se notat)
- 💧 Utfordring med manglende ressurser i Direktoratet for byggkvalitet

Anbefalinger på VA-området (VI)

Forvaltningsregima (III)

- Klargjere det juridiske grunnlaget for vass- og avløpstenestene slik at eigar av vass- og avløpsanlegg ikkje kan fraskrive seg ansvaret for skade på abonnenten sin eigedom som følgje av for lita dimensjonering og tilbakeslag
- Avklare abonnentane sine rettar og plikter på vass- og avløpsområdet

Kommentar (jf. høringsuttalelse og notat) :

- Ut fra rettspraksis har kommunene anledning til en viss ansvarsfraskrivelse
- Behov for at lovgiver avklarer grensen for kommunenes ansvar og abonnentenes rettigheter og plikter

Anbefalinger på VA-området (VII)

💧 Forvaltningsregima (IV)

- 💧 Avklare kommunane sine høve til finansiering på vass- og avløpsområdet, inkludert vurdere lovendring som gjer tydeleg at handteringa av overvatn i regulerte område kan finansierast over vass- og avløpsgebyra

💧 *Kommentar (jf. høringsuttalelse og notat):*

- 💧 Unyansert, jf. bedre formulering i kap. 9.2.1.3
- 💧 Må utredes:
 - 💧 Mulighet for differensierte gebyrbestemmelser som stimulerer til lokal overvannshåndtering
 - 💧 Avklare hvilke overvannstiltak som kan dekkes over VA-gebyret
 - 💧 Avklare hvordan kommunene kan finansiere andre nødvendige tiltak på overvannsområdet

Behovene i NOU 2010:10 sammenfaller med KS og Norsk Vanns argumenter for en sektorlovutredning (jf. også FNO)

- 💧 Avklare kommunenes ansvar på VA-området
- 💧 Regulere forholdet mellom kommunene/VA-selskapene som tjenestetilbydere og innbyggerne/næringslivet som tjenestemottakere
 - 💧 Lovgiver bør bestemme innbyggernes rettigheter på et så viktig samfunnsområde
 - 💧 Loven vil gi hjemmel for kommunale abonnementsvilkår og hindre konflikter som i dag havner i retten
- 💧 Modernisere gebyrregelverket

Forventninger fra Stortinget

- 💧 Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg
 - 💧 Sikrer offentlig eierskap, samt at andelsslagsmodellen kan videreføres (+ viderefører gebyrbestemmelser fra 1974)
 - 💧 10. januar: 1 times Stortingsdebatt om lovforslaget og VA-sektorens utfordringer
 - 💧 Tverrpolitisk enighet om behovet for nærmere avklarte rammebetingelser for VA-sektoren, og henvisning til kommende stortingsmelding om klimatilpasning

Norsk Vanns anbefaling

- Snarest nedsette et sektorlovutvalg med mandat:
 - Å ta utgangspunkt i ny lov om kommunale vass- og avløpsanlegg
 - Å foreslå lovbestemmelser som regulerer kommunenes ansvar som tjenestetilbydere og innbyggernes/næringslivets rettigheter og plikter som abonnenter
 - Å modernisere gebyrbestemmelsene fra 1974

- Klimaendringene har forsterket et allerede eksisterende behov for ansvarsavklaringer og for et modernisert gebyrregime på VA-området

- Det er gode impulser å få fra nabolandene mht. både sektorlov (ansvarsavklaringer) og gebyrregimer
 - Sverige og Finland: Sektorlover
 - Sverige, Finland, Danmark: Aktuelle gebyrmodeller

Oppsummering

- 💧 NOU 2010:10 peker på de viktigste forutsetningene for at kommunene og VA-sektoren skal kunne tilpasse seg et endret klima
- 💧 Utfordringene er allerede prekære og øker for hvert år
- 💧 VA-sektoren er i gang med tilpasningsutfordringene, både lokalt og gjennom Norsk Vann, men trenger svært statlig drahjelp
- 💧 Haster aller mest:
 - 💧 Utpeking av overvannsmyndighet
 - 💧 Utredning av ansvarsavklaringer og finansieringsregimer (sektorlovutredning)
- 💧 Det vises til høringsuttalelse 07.03.2011 samt notat 25.01.2012 for utdypende info
- 💧 Norsk Vann står til MDs rådighet under arbeidet med meldingen